

מל"מ
המרכז הישראלי
לחינוך מדעי וטכנולוגי
ע"ש עמוס דה-שליט

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מדעים

מרכז מורים ארצי
למורי המדע והטכנולוגיה
בבתי הספר היסודיים

משרד החינוך
המינהל למדע וטכנולוגיה
הפיקוח על הוראת
מדע וטכנולוגיה

אוניברסיטת תל אביב
בית הספר לחינוך
המרכז לחינוך
מדעי וטכנולוגי

מודל להוראה לקראת למידה משמעותית

ד"ר מירי דרסלר, ליאורה סלע, שנית מזור

המודל "הוראה לקראת למידה משמעותית" נשען על תיאוריות למידה קונסטרוקטיביסטיות הקשורות (ברוקס וברוקס, 1997, קלודין וחובריה, תשס"א). על פי תיאוריות אלה, תהליך הלמידה הוא פנימי אישי ומתרחש בתודעה של הפרט תוך אינטראקציה חברתית ותרבותית (ברונר, 2000, ויגוטצקי 2003). בהתבסס על תיאוריות אלה זו, במודל שלושה מעגלים שנמצאים באינטראקציה זה עם זה: למידה, מושאי למידה והוראה.

- **למידה:** המעגל הפנימי בנוי משני רבדים המשפיעים זה על זה (גוונים של חום-כתום): **משאבי התודעה** (הפנימי ביותר) **וביצועי ההבנה** החיצוני לו. משאבי התודעה כוללים חמש כשירויות מרכזיות בעלות ערך לפיתוח לומדים בעלי הכוונה עצמית בלמידה: מסוגלות עצמית, מודעות, תלות הדדית, מקצועיות וגמישות מחשבתית (קוסטה וגרמסטון, 1999). ביצועי ההבנה כוללים שלושה תפקודי חשיבה שמצביעים על למידה משמעותית של מושאי הלמידה (ראו בהמשך): להציג את ההבנה, לפעול עם ההבנה ולהעריך ולשפוט בעזרת ההבנה (הרפז, 2005). משאבי התודעה וביצועי ההבנה משקפים ביטוי של למידה משמעותית והם מתחוללים אצל הלומדים.
- **מושאי למידה:** המעגל האמצעי שמגשר בין תהליך הלמידה לבין תהליך ההוראה (צבע ירוק) כולל מושאי הוראה/למידה כגון: **ידע מוצהר** (תופעות, עקרונות ותהליכים), **ידע הליכי** (מיומנויות ותהליכי חשיבה), **ידע הקשרי** וכן **ערכים והתנהגויות** (מרזאנו, 1998, קניאל, 2006, אבינון, 2002). מנקודת המבט של המלמדים מושאי ההוראה נמצאים מחוץ לתודעה של הלומדים (מה ללמוד?). מנקודת המבט של הלומדים על מושאי הלמידה (מה ללמוד?) להיטמע בתודעתם בעקבות תהליכי ההוראה-למידה-הערכה ולהתבטא בביצועי ההבנה ובמשאבי התודעה.
- **הוראה:** המעגל החיצוני בנוי משלושה רבדים הקשורים זה בזה (גוונים של כחול-תכלת): תיאוריות הוראה-למידה-הערכה (החיצוני ביותר) המשקפות את הפרדיגמות והתפיסות החינוכיות שמתאימות להוצאה אל הפועל של היעדים החינוכיים (למה ללמוד?), אסטרטגיות ההוראה-למידה-הערכה הנגזרות מן התיאוריות המתאימות (איך ללמוד?), וכן האקלים הלימודי, הסביבה וההווה החינוכית הדרושים ליצירת חיבור רגשי, עניין ומוטיבציה ללמידה (חטיבה, 2003, עשור, 2005). המעגל החיצוני נמצא באחריותם של המלמדים ומהווה מרכיב בלתי נפרד של האוריינות הפדגוגית שלהם.

מקורות

- אבינון, י', 2002. **מטרות וערכים בחינוך – מושגים בדיון החינוכי**, הוצאת ספרים א"ח בע"מ.
- ברונר, ג', 2000. **תרבות החינוך – מאמרים על חינוך בהקשר**, ספרית פועלים בע"מ, תל-אביב.
- ברוקס, ז', ג', ברוקס, מ', ג', 1997, **בחיפוש אחר הבנה: לקראת כיתה קונסטרוקטיביסטית**, מכון ברנקו וייס לטיפול החשיבה, ואגף ת"ל משרד החינוך, ירושלים.
- הרפז, י', 2005. **חכה, פיתיון ודגים – גישות לחינוך לחשיבה**, מכון ברנקו וייס לטיפול החשיבה, ירושלים.
- ויגוטצקי, ל', 2003, **לב ויגוטצקי – מחשבה ותרבות**, בתוך: קוזולין, א', עילם, ג', (עורכים), מכון ברנקו וייס לטיפול החשיבה, ירושלים.
- חטיבה, נ', 2003. **תהליכי הוראה בכיתה**, ההוצאה האקדמית לפיתוח סגל הוראה, תל-אביב.

מל"מ
המרכז הישראלי
לחינוך מדעי וטכנולוגי
ע"ש עמוס דה-שליט

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מדעים

**מרכז מורים ארצי
למורי המדע והטכנולוגיה
בבתי הספר היסודיים**

משרד החינוך
המינהל למדע וטכנולוגיה
הפיקוח על הוראת
מדע וטכנולוגיה

אוניברסיטת תל אביב
בית הספר לחינוך
המרכז לחינוך
מדעי וטכנולוגי

- טל, ק', וחבריה תשס"א. תאוריות למידה הממוקדות באיכות אינטראקציה מדריך-מודרך בתוך: **הדרכה כתינוך**, מכון מופ"ת.
- מרזאנו, ר', 1998. **ממדי הלמידה: לקראת הוראה מושכלת**, מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה, ירושלים.
- עשור, א', 2005. **פיתוח מוטיבציה פנימית בבית הספר**, אאוריקה, גיליון 20, המרכז הארצי למדע, אוניברסיטת תל-אביב.
- קוסטה, ל', א', גרמסטון, ג', ר', 1999. **אימון קוגניטיבי**, מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה, ירושלים.
- קניאל, ש', 2006. **חינוך לחשיבה**, הוצאת רמות, אוניברסיטת תל אביב.